

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 26 marca 2021 roku w sprawie z powództwa z powództwa Skarbu Państwa – Naczelnika Urzędu Skarbowego w Ł. przeciwko S. M. (1) o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną, Sąd Rejonowy dla Łodzi–Widzewa w Łodzi oddalił powództwo oraz zasądził od Skarbu Państwa – Naczelnika Urzędu Skarbowego w Ł. na rzecz S. M. (1) kwotę 3.617 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Powód w swej apelacji zaskarżył wyrok w całości, zarzucając skarżonemu orzeczeniu naruszenie art. 527 k.c. poprzez przyjęcie, że w sprawie nie zostały spełnione przesłanki działania dłużnika z pokrzywdzeniem wierzyciela oraz działania dłużnika ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela - podczas gdy zdaniem powoda przesłanki te zostały spełnione.

W konkluzji powód wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie powództwa w całości oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu dla Łodzi - Widzewa w Łodzi, pozostawiając temu sądowi do rozstrzygnięcia kwestię zasądzenia kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego za postępowanie apelacyjne.

Pozwany w odpowiedzi na apelację wnosił o jej oddalenie oraz zasądzenie od powoda kosztów postępowania II instancyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja nie jest zasadna i nie zasługiwała na uwzględnienie.

W ocenie Sądu Okręgowego wyrok Sądu Rejonowego dla Łodzi-Widzewa w Łodzi, z dnia 26 marca 2021 r. jest w pełni zasadny. Sąd I instancji prawidłowo zinterpretował i zastosował przepisy prawa materialnego. Zarzuty podniesione przez powoda nie znajdują odniesienia w stanie faktycznym, a argumentacja prawna jest chybiona.

Za całkowicie nieuzasadniony należało uznać wniosek ewentualny skarżącego o uchylenie zaskarżonego wyroku, a co za tym idzie i przekazanie sprawy do ponownego jej rozpoznania Sądowi I instancji. Wniosek ten jako idący najdalej wymagał rozpoznania w pierwszej kolejności. Zgodnie z art. 386 § 2 i 4 k.p.c. uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji może nastąpić tylko w razie stwierdzenia nieważności postępowania, w razie nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy albo gdy wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. W ocenie Sądu Okręgowego w przedmiotowej sprawie nie zachodzi żadna ze wskazanych wyżej podstaw uchylenia orzeczenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Sąd Rejonowy rozpoznał istotę sprawy. Sąd ten dokonał bowiem analizy zasadności żądania pozwu z punktu widzenia okoliczności faktycznych przytoczonych, jako podstawa faktyczna pozwu oraz z punktu widzenia stanowiska przedstawionego przez pozwanego w toku postępowania. Na podstawie poglądów dominujących w doktrynie i orzecznictwie przyjmuje się nadto, że nierozpoznanie istoty sprawy odnosi się do roszczenia będącego podstawą powództwa i zachodzi, gdy sąd pierwszej instancji nie orzekł w ogóle merytorycznie o żądaniach stron, zaniechał zbadania materialnej podstawy żądania pozwu albo pominął merytoryczne zarzuty pozwanego. Sąd Najwyższy przyjął, że oceny, czy sąd pierwszej instancji rozpoznał istotę sprawy dokonuje się na podstawie analizy żądań pozwu i przepisów prawa materialnego stanowiących podstawę rozstrzygnięcia, nie zaś na podstawie ewentualnych wad postępowania wyjaśniającego. Niewyjaśnienie okoliczności faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy nie jest równoznaczne z nierozpoznanie istoty sprawy (wyrok SN z dnia 22 kwietnia 1999 r., II UKN 589/98, OSNP 2000, nr 12, poz. 483). To samo należy także odnieść do ewentualnej sprzeczności ustaleń sądu z zebrany w sprawie materiałem dowodowym, czy przeprowadzenia też samego przez sąd i instancji postępowania dowodowego w tym jego

zakresu. W tym też zakresie nie może to być utożsamiane z brakiem rozpoznania istoty sprawy przez Sąd I instancji. Wydanie wyroku przez Sąd Okręgowy w niniejszym postępowaniu wreszcie nie wymaga także przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości.

Przechodząc do oceny zarzutu naruszenia prawa materialnego, wskazać należy, że zgodnie z art. 527 § 1 k.c. przesłankami skargi pauliańskiej są: pokrzywdzenie wierzycieli, jeżeli wskutek czynności prawnej dłużnika osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, działanie dłużnika ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli i wiedza lub możliwość – przy zachowaniu należytej staranności – dowiedzenia się przez osobę trzecią o tym, że wskutek świadomego działania dłużnika wierzyciele zostali pokrzywdzeni. Ciężar udowodnienia istnienia tych przesłanek spoczywa na wierzycielu (art. 6 k.c.).

W ocenie Sądu Okręgowego w rozpoznawanej sprawie nie zostały spełnione wszystkie przesłanki z art. 527 k.c., warunkujące uznanie czynności z dnia 7 lutego 2019 roku za bezskuteczną w stosunku do powoda, tj. przesłanka działania dłużnika z pokrzywdzeniem wierzyciela, oraz działania dłużnika ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do braku spełnienia przesłanki działania dłużnika z pokrzywdzeniem wierzyciela, należy zgodzić się z Sądem Rejonowym, iż z pokrzywdzeniem wierzyciela mamy do czynienia wówczas, gdy wskutek kwestionowanej czynności dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności. Zgodnie z ugruntowanym poglądem judykatury, pokrzywdzenie wierzyciela należy oceniać nie według chwili dokonania czynności prawnej dłużnika z osobą trzecią, lecz według chwili jej zaskarżenia, wiążąca się z pokrzywdzeniem niewypłacalność dłużnika musi istnieć w chwili wystąpienia ze skargą pauliańską i w chwili orzekania przez Sąd (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 22 marca 2001 r., V CKN 280/00, z dnia 23 lipca 2003 r., II CKN 299/01, z dnia 29 czerwca 2004 r., II CK 367/03). Dlatego Sąd powinien także brać pod uwagę czynności prawne zdziałane przez dłużnika już po dokonaniu zaskarżonej czynności i stan jego majątku w chwili zamknięcia rozprawy oraz ocenić, czy między ustalonym stanem niewypłacalności lub wyższego stopnia niewypłacalności a zaskarżoną czynnością prawną istnieje związek przyczynowy. Co prawda na skutek spadkobrania do majątku M. M. wszedł udział 1/2 w nieruchomości, z którego organ egzekucyjny mógłby dokonać egzekucji. Tym samym ustała wcześniejsza niewypłacalność, stwierdzona postanowieniem o umorzeniu postępowania egzekucyjnego.

Należy jednak mieć na uwadze także inne okoliczności zachodzące w tej konkretnej sprawie. Dział spadku i zniesienie współwłasności zbiegły się w czasie z nabyciem przez M. M. uprawnień emerytalnych, co doprowadziło do skutecznego egzekwowania ze świadczenia emerytalnego kwot ok. 488,60 zł miesięcznie. Obecnie więc M. M. nie jest już dłużnikiem niewypłacalnym. Jak słusznie zauważył Sąd Rejonowy egzekucja przeciwko dłużnicze powoda jest skuteczna; rodzaj prawa majątkowego zajętego przez powoda, tj. emerytura M. M. powoduje przy tym, że zaspokojenie wierzyciela nie jest w żaden sposób utrudnione, czy zagrożone brakiem spełnienia. Spłata należności dokonywana jest regularnie, w terminach wypłaty kolejnych świadczeń emerytalnych i powoduje regularne zmniejszanie zaległości aż do jej całkowitego zaspokojenia.

Argumentacja powoda w zakresie ewentualnego przedawnienia roszczenia, jest chybiona. Wbrew stanowisku skarżącego w przypadku zbiegu egzekucji administracyjnej z egzekucją sądową, do przedawnienia roszczenia nie dojdzie. Wskazać tu należy na ugruntowane orzecznictwo NSA, zgodnie z którym w sytuacji zbiegu egzekucji, nie dojdzie do przedawnienia roszczenia, o ile organ egzekucyjny przerwie bieg terminu przedawnienia (wyrok NSA z dnia 15 kwietnia 2015 roku w sprawie o sygn. akt II FSK 808/13).

Wskazać również należy, że skoro Sąd Rejonowy w uzasadnieniu skarżonego orzeczenia, w odpowiedzi na zarzut strony pozwanej co do terminu przedawnienia roszczeń dłużniczki wyraźnie wskazał, iż do przedawnienia nie doszło, pomimo upływu blisko 10 lat od powstania zobowiązania podatkowego, którego dłużniczka nie realizowała, to tym bardziej nielogiczne jest stanowisko powoda, zgodnie z którym, w przypadku skutecznej egzekucji świadczenia, świadczenie to miałby ulec przedawnieniu w trakcie prowadzonego postępowania egzekucyjnego. Niewątpliwie także w sprawie dłużniczki M. M., spełnione zostały przesłanki art. 70 § 4 Ordynacji podatkowej.

Ponadto powód w toku postępowania przed Sądem I instancji, nie wyjaśnił z jakich przyczyn nie podjął działań egzekucyjnych z udziału w nieruchomości odziedziczonej przez dłużniczkę oraz jakimi okolicznościami się kierował nie prowadząc egzekucji z nieruchomości. Zgodzić się należy z Sądem I instancji, iż egzekucja ze świadczenia emerytalnego, jest środkiem o wiele prostszym i szybszym niż egzekucja z nieruchomości. Jest to także środek o wiele tańszy, co przy relatywnie nie najwyższej wysokości zadłużenia dłużniczki, także jest okolicznością mającą znaczenie.

Odnosnie przesłanki działania ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela przez dłużnika, wskazać należy, że również i ona nie ziściła się w przedmiotowej sprawie. Powtórzyć należy za Sądem Rejonowym, że świadomość pokrzywdzenia musi istnieć po stronie dłużnika w chwili dokonania czynności prawnej, a dla jej przyjęcia konieczne jest stwierdzenie, że dłużnik zdawał sobie sprawę, że dokonana czynność może pokrzywdzić wierzyciela. W niniejszej sprawie M. M. miała świadomość istnienia zobowiązań podatkowych, o czym świadczy fakt powoływana przez powoda okoliczność, że w lutym 2019 r. złożyła wniosek o umorzenie należności. Zgodzić się jednak należy z Sądem Rejonowym, że nie miała jednak podstaw, by zakładać, że organ podatkowy będzie dążył do wyegzekwowania swoich należności na drodze egzekucji z odziedziczonej przez nią części nieruchomości. Jak już wyżej wskazano, organ powziął informację o tytule do dziedziczenia przez M. M. w 2016 r. Od tego czasu do momentu wytoczenia powództwa w tej sprawie, nie podjął żadnych działań w celu zabezpieczenia lub wyegzekwowania swoich należności z rozpoznawanej nieruchomości. Podczas gdy ZUS wystąpił w tym czasie z wnioskiem o stwierdzenie nabycia spadku po J. M., by wyegzekwować swoje należności, powód nie podjął żadnych kroków tego rodzaju. Ponadto w dniu 20 grudnia 2018 r. M. M. złożyła do Urzędu Skarbowego w T. zgłoszenie o nabyciu własności rzeczy lub praw majątkowych na formularzu urzędowym SD-Z2, w którym wskazała, że nabyła część nieruchomości i określiła jej wartość rynkową na kwotę 40 000 zł. Powzięcie tej informacji nie wywołało u powoda żadnej reakcji. Jak wynika z niekwestionowanych przez skarżącego zeznań strony R. M., na dzień dokonania działu spadku i zniesienia współwłasności w księdze wieczystej przedmiotowej nieruchomości nie było żadnych wpisów, które wskazywałyby na istnienie zobowiązań podatkowych.

R. M. zeznał ponadto, że dokonana czynność miała na celu uniknięcie kilkukrotnego regulowania statusu prawnego nieruchomości, które ostatecznie i tak doprowadziłyby do tego, że własność nieruchomości przypadłaby S. M. (2) w całości jako jedynemu spadkobiercy. Po śmierci męża M. M. załamała się psychicznie. Pozostawanie nieruchomości w majątku M. M. wiązałyby się z komplikacjami w zarządzaniu nią z powodu złego stanu zdrowia M. M. i jej niezdolności do samodzielnego gospodarowania nieruchomością. W ocenie Sądu Okręgowego wskazane okoliczności pozwalają na uznanie, że M. M. nie działała ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela.

Podsumowując powyższe rozważania uznać należy, że skarżący poza gołosłownymi twierdzeniami o podstawach do uznania czynności z dnia 7 lutego 2019 roku za bezskuteczną w stosunku do powoda, nie wykazał, że pozwany działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela.

Z uwagi na powyższe, na podstawie art. 385 k.p.c., apelacja powoda podlegała oddaleniu.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Okręgowy orzekł w punkcie 2. wyroku w oparciu o art. 98 k.p.c., gdyż pozwany wygrał sprawę w całości. Na koszty podlegające zwrotowi przez powoda składają się koszty zastępstwa procesowego pozwanego w kwocie 1 800 zł, obliczone w oparciu o § 10 ust. 1 pkt. 1 w związku z § 2 pkt. 5) rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 265).